

'Brede brugklas maakt niet vanzelf kansrijker'

Schoobestuurders denken dat een latere schoolkeuze kan voorkomen dat kinderen op een minder passende schoolroute komen, met risico op onderschatting van talent of schooluitval.

FOTO: PATRICIA REHE/ANP

waarin meerdere niveaus samen les krijgen. Dat is niet geheel onterecht: onderzoeken tonen aan dat vwo-leerlingen beter presteren als zij in een homogene klas terecht komen.

Marco Frijlink, directeur en bestuurder bij Vereniging voor Openbaar Onderwijs, nuanceert dat beeld. 'Als je kijkt naar prestigieuze internationale scholen in Nederland, waar kinderen met verschillende niveaus bij elkaar zitten, zijn de prestaties niet minder goed. Die scholen denken niet uit het perspectief van vroeg selecteren, maar vanuit het idee om op latere leeftijd bewust te specialiseren in praktisch of theoretisch vervolgonderwijs.'

Hij wijst erop dat de huiver bij ouders wel een reden kan zijn dat schoolbesturen niet vaker de keuze voor een brede brugklas maken. 'Zij willen zoveel mogelijk leerlingen aantrekken en dan is dit een risico. Daarom moet dit ook niet op schoolniveau, maar landelijk worden besloten.'

PROEFPROJECTEN

Tot dit jaar liepen er bijna 700 proefprojecten met brede brugklassen met rijkssubsidie. Uit de eerste evaluatie blijkt dat scholen vooral gecombineerde mavo-havo- of havo-vwo-klassen maken. Het meeste geld ging naar het uitbreiden en verbeteren van bestaande brede brugklassen.

Op het Esdal College — locaties Borger en Oosterhesselen — werken ze al langer met brugklassen. Basis- en kaderleerlingen van het vmbo zitten twee jaar bij elkaar, en mavo- en havo-leerlingen ook. Sinds dit jaar is er meer 'verbreding' georganiseerd. In sommige lessen zitten alle kinderen door elkaar, bijvoorbeeld bij gym of kunst en cultuur. En kinderen die meer aankunnen, sluiten bij bepaalde vakken aan op een hoger niveau.

'Ze ontmoeten zo leerlingen uit andere schoolniveaus en zien dat er meerdere manieren zijn om uit te blinken. De een is goed in wiskunde, maar een kaderleerling kan bij techniek weer goed presteren', legt locatiedirecteur Eline de Jong uit. 'Veel leerlingen moesten hun sociale vaardigheden na corona afstoffen en dan helpt deze werkwijze ook.' De Jong vindt wel dat er grenzen zitten aan een gemengd aanbod. 'Wij kijken altijd kritisch wat het doet met het zelfvertrouwen en de succesbeleving van leerlingen. Die moeten goed in hun vel blijven zitten.'

De ervaringen van De Jong komen overeen met de conclusies die het Nationaal Regioorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) in 2017 trok. Die beschreef hoe een driejarige brugklas helpt tegen 'bubbels', vooral van cognitief sterke leerlingen, waardoor die leerlingen sociaal sterker worden.

Maar het uitstellen van een definitief schoolniveau vergt veel van de organisatie, stelt De Jong. 'Je moet slim roosteren zodat de niveaus samen les kunnen krijgen en de locatie moet anders ingericht.' Een brede brugklas is ook niet voor ieder kind geschikt, zegt ze. 'Bijvoorbeeld voor kinde-

ren in het autismespectrum is al die flexibiliteit in onderwijs minder geschikt. We blijven dit goed evalueren.'

Toch is ze positief. 'Het is complex om meer maatwerk te leveren, maar we zien dat een grote groep een hoger niveau bereikt wanneer we ze meer uitdagen. Vooral op specifieke vakken geeft dat mooie resultaten.'

OP MAAT LESGEVEN

In theorie kan de brede brugklas goed uitpakken voor scholieren, zegt de Inspectie van het Onderwijs. Kinderen krijgen langer de tijd om naar een passend niveau te groeien. En uit diverse onderzoeken blijkt dat kinderen van wie meer wordt verwacht, beter presteren. Ook leerlingen die in de ogen van hun basisschool 'kansrijk' zijn geadviseerd in groep 8, doen het prima op dat niveau, blijkt uit een eerste verkenning naar de schoolcarrière van kinderen die in de coronatijd bewust een 'hoger' advies kregen.

Maar, waarschuwt de inspectie: scholen met een brede brugklas moeten wel een effectief beleid voeren op die brugklassen. En binnen scholen is er over het algemeen weinig bewust beleid voor het plaatsen van de leerling op de beste plek, aldus de inspectie.

Bovendien is belangrijk dat leraren goed geschoold zijn in differentiëren. Dat bete-

'Scholen willen zoveel mogelijk leerlingen en dan is dit een risico. Dit moet landelijk worden besloten'

Marco Frijlink

Vereniging voor Openbaar Onderwijs

kent dat een leraar in staat is om de lesstof op zo'n manier aan te bieden dat het past bij het niveau van een leerling, extra belangrijk als er kinderen van verschillende niveaus in één klas zitten. Gebeurt dat niet, dan hebben de brede brugklassen volgens de inspectie alsnog weinig meerwaarde.

TALENT ZIEN

Op het Esdal College huurde de directeur met subsidie een organisatie in die docenten coacht op differentiëren. 'Meer niveaus in één klas vraagt flexibiliteit van docenten. Wij hebben het geluk dat we hier al veel mensen met een pabo-achtergrond hebben die gewend zijn om grote verschillen in de klas te hebben.'

Een brede brugklas moet geen doel op zich zijn, zegt De Jong. 'Ik wil vooral dat leerlingen geen stempel hebben, maar dat we het talent van eenieder zien en benutten. Dat kan met een brede brugklas, maar daar is ook op andere manieren aan te werken.'

Volgens Frijlink moet het huidige stelsel hoe dan ook op de schop. 'In het onderwijsveld wordt het concept van later selecteren en bredere brugklassen breed gesteund.' Het komende kabinet moet een 'stip op de horizon zetten', vindt hij. 'Dan kunnen we daarna wel het gesprek voeren over hoe we dit goed gaan organiseren.'

In het kort

- Veel politieke partijen delen de wens om later dan in groep 8 een schoolkeuze te maken.
- Het vorige kabinet besloot geen brede brugklassen in te voeren en schrapte subsidie daartoe voor komend jaar.
- Het onderwijsveld ziet juist kansen — mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

De roep om kinderen langer de tijd te geven voor ze een onderwijsniveau moeten kiezen, klinkt steeds luider. Ook in de verkiezingsprogramma's van PvdA-GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, D66, Volt en CDA staan wensen voor brede brugklassen en een later selectiemoment. Maar de praktijk blijkt weerbarstig en ouders kritisch.

In Nederland krijgen kinderen op 12-jarige leeftijd hun schooladvies, waar dat in andere landen vaak gebeurt als ze 14, 15 of 16 zijn. De gedachte achter het uitstellen van dat advies is dat kinderen extra tijd krijgen om zich te ontwikkelen, tot de tweede of derde klas, voor ze op een bepaald schooltype eindigen. Dat kan vooral voor leerlingen met laagopgeleide ouders gunstig zijn, blijkt uit internationaal vergelijkend onderzoek.

Maar de politiek worstelt er mee. Het

Laat leerlingen op latere leeftijd een schoolrichting kiezen, schrijven meerdere politieke partijen in hun verkiezingsprogramma. Maar zijn kinderen die later kiezen echt beter af?

demissionaire kabinet zou met voorstellen komen voor een brede brugklas, maar besloot uiteindelijk niet tot de invoering ervan. Dat zou te veel vragen van scholen, die hun handen vol hebben aan lerarentekorten. De subsidie voor het financieel ondersteunen van brede brugklassen is zelfs stilgelegd: komend jaar gaat geld bedoeld voor brede schoolklassen naar schoolmaaltijden.

Schoolbesturen reageerden teleurgesteld. Ze hadden graag gezien dat onderwijsminister Dennis Wiersma (die in april 2023 aftrad) 'meer ambitie' had getoond voor een later schooladvies. De bestuurders denken dat een latere schoolkeuze kan voorkomen dat kinderen op een minder passende schoolroute komen, met als risico onderschatting van talent of schooluitval.

Waarom ligt de brede brugklas zo gevoelig en wat levert ze eigenlijk op?

De Onderwijsraad adviseerde minister

Wiersma in 2021 de overgang van de basisschool naar de middelbare te verbeteren door landelijk brede brugklassen in te voeren. De meeste scholen zien dat ook als een stap richting meer kansengelijkheid. Als leerlingen al vroeg in een homogene klas komen, wordt hun schoolcarrière meer beïnvloed door hun achtergrond en minder door hun prestaties. Bovendien kunnen kinderen met een zwakkere start zich optrekken aan 'peers' die beter presteren, is de gedachte.

MINDER KIEZEN VOOR BREED

In de praktijk is een tegenovergestelde trend te zien: de afgelopen tien jaren zijn er minder scholieren die kiezen voor een brede brugklas, blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Klassen met één niveau trekken juist meer leerlingen.

Vooral de ouders van kinderen met een 'hoger' advies lijken huiverig voor klassen